

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет української й іноземної філології та журналістики

Кафедра перекладознавства та прикладної лінгвістики

**Військовий переклад як особливий вид перекладацької діяльності
(професійні аспекти)**

Кваліфікаційна робота (проєкт)

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконав: студент 431 групи

Спеціальності 035.10 Філологія
(германські мови та літератури (переклад
включно) (переклад))
Освітньо-професійної (наукової)
програми _____

Михайлов Владислав Олегович

Керівник доц. Хан О.Г.

Рецензент Пономаренко Л.В., нач. центру
міжнародного співробітництва
Херсонської Торгово-промислової палати

Херсон – 2020

Зміст

Вступ.....	3
Розділ 1. Стилiстичнi й лексичнi атрибути вiйськового перекладу.....	5
1.1 Особливостi вiйськового перекладу українською мовою.....	5
1.2 Використання технiко-стилiстичних прийомiв при перекладi польової лiтератури.....	12
1.3 Лексико-семантичнi особливостi вiйськового галузевого перекладу.....	13
Розділ 2. Способи творення вiйськових термiнiв та пiдходи до їх перекладу.....	20
2.1 Способи творення вiйськових галузевих термiнiв.....	20
2.2 Переклад скорочень й абрeвiатур. Загальнi особливостi.....	21
2.3 Способи перекладу багатокomпонентних термiнiв.....	27
2.4 Творення нових слiв шляхом скорочення.....	28
Розділ 3. Ознаки синтаксису при роботi з мiлiтаристськими документами.....	30
3.1 Рiзновиди синтаксичних конструкцiй у вiйськовiй документацiї.....	30
3.2 Загальноприйнятi iнфiнiтивнi конструкцiї для роботи з вiйськовим перекладом.....	33
Висновки.....	36
Список використаних джерел.....	38

Вступ

Інтенсифікація заходів міжнародного оборонного співробітництва призвела до еволюціонування військового перекладу по всьому світу. Питання про необхідність удосконалення усного й писемного військово-технічного й військово-спеціального перекладу постало на чащі вагів світової перекладацької спільноти й жадало швидкого вирішення.

Еволюція військового перекладу повинна інтегрувати в собі передові надбання у напрямку викладання усного й писемного суспільно-політичного й науково-технічного перекладу, перед тим, врахувавши засади теорії мовної комунікації. Уміння точно й грамотно перекласти терміни, поняття й інші лексико-семантичні елементи – є ключовим завданням для військового перекладача. Висвітлення сенсу вихідних текстів будь-якої військової галузевої тематики та їх стилів (з якими спеціаліст щодня має справу на службі), та не менш важливим - грамотне викладання тексту перекладач цієї сфери повинен мати за метою.

Письмовий переклад, як вид професійної діяльності являє собою невинну прогресивну працю, яка постійно знаходиться в процесі вдосконалення. Він є квінтесенцією формування професійних умінь, а до того ж ахілесовою п'ятою аматорів. Письмова робота сприяє розвитку активного мислення й сприяє збагаченню мовної компетенції.

Метою бакалаврської роботи є поповнення знань в області англійської військової термінології, освоєння й вдосконалення навичок й умінь у військовому перекладі.

Предметом вивчення є особливості військового перекладу американської й української літератури, їх схожості та відмінності.

Об'єктом вивчення є американські військові документи, та військово-політичні матеріали.

Актуальність роботи полягає у вивченні сучасної навчально-матеріальної бази, високого рівня теоретичної і практичної підготовки працівників, підготовки військових фахівців від первинних ознайомчих до практичних знань.

Завдання роботи має за мету:

1. Виявити стилістичні й лексичні атрибути військового перекладу;
2. Дослідити способи творення військових термінів та підходи до їх перекладу;
3. Описати ознаки синтаксису у роботі з військовими документами.

Методи дослідження: аналіз й дослідження теоретичної літератури шляхом порівняльного аналізу перекладу – порівняння оригінального тексту, його структури, системний аналіз – підбір матеріалу й описовий аналіз – опис лінгвістичний й синтаксичних особливостей.

Джерелом дослідження є статті, словники, підручники з військової термінології.

Практичне значення одержаних результатів визначається можливістю застосування його положень, прикладів й результатів у навчальних курсах з військового перекладу, на практиці військового перекладу, а також у написанні статей.

Апробація результатів дослідження: були опубліковані тези на XI науковій конференції з міжнародною участю «Актуальні проблеми перекладознавства та методики навчання перекладу».

Розділ 1. Стилiстичнi й лексичнi атрибути вiйськового перекладу

Переклад є одним із найважливіших видів мовної діяльності, володіння яким необхідне для повноцінної роботи представників найрізноманітніших спеціальностей. Переклад вiйськово-технiчної лiтератури вiдрiзняється спецiальною вiйськовою лексикою, широким використанням вiйськової й науково-технiчної термiнологiї, наявністю певної кiлькостi стiйких словосполучень, спецiальних скорочень i умовних позначень, характерних тiльки для вiйськової сфери спiлкування.

1.1 Особливості перекладу українською мовою

Вiйськова термiнологiя – це систематизована сукупність вiйськових термiнiв. Вона уособлює в собі упорядкованість структур, гармонiчність передаваного сенсу та головне за все - узгодженість на мiжвiдомчому й мiждержавному рiвнях.

Вiйськовий термiн – являє собою слово або словосполучення чи навіть скорочення, яке позначає предмет у сфері діяльності вiйськ за рiзними ознаками, такі як – номiнатиивність, репрезентативність, однозначність.

Всередині цієї великої сфери iснує багато галузей знань або діяльності, котрі можна розгледіти як самостійні. Тож не слід вести рiч про загальне поняття “вiйськовий термiн”, потрібно розрiзняти *тактичнi, організаційнi, вiйськово-технiчнi* термiни, які вiдносять до рiзних типiв вiйськ i видiв збройних сил. Це рiзнi галузi вiйськового знання й діяльності, для кожної з яких є властива своя власна.

З погляду лінгвокраїнознавця Арістова військова лексика – це сукупність усіх елементів сфери військового спілкування, що віддзеркалюють вплив культурних, історичних, територіальних, вузькоспеціальних та інших екстралінгвальних чинників, що знаходять свій словесний вияв у конкретних виразах, які іноді здатні створити нездоланний лінгвокультурний бар'єр для перекладача. [3,12]

Таким чином існують різні думки щодо визначення поняття “військова лексика”. Але найголовніше, що слід зрозуміти, це те, що військовий словник - це спеціальний словник, який певним чином відображає вплив зовнішніх і внутрішніх факторів, які необхідно враховувати при перекладі.

Вивчаючи роботу Кочаряна Ю.Г можна дізнатися, що для того, щоб описати факти війни українськими словами, необхідна низка змін, оскільки сам переклад відрізняється від поняття реальності. Як результат, у більшості випадків, ці обов'язки покладаються лише на іноземні сили і не відповідають тим, які приймає армія.

Для того, щоб відрізнити військові терміни від текстів, що відображають іноземну дійсність, виділяють три групи перекладу: дві великі групи - лексична граматики та одна складова - лексична граматики.

До лексичних трансформацій належать: транскрипція, транслітерація, калькування і лексикосемантичне замінування термінів.

До граматичних трансформацій можна включити деякі прийоми послідовного перекладу та деякі прийоми граматичних замінів.

Трансформації лексико-граматичного характеру мають під своїм крилом антонімічний переклад, експлікацію (описовий переклад) та компенсацію [19, 38].

У своїй статті Старух В.О. наводить приклади, в якому на відміну від української армії, де командувач військовим формуванням визначається як

командир, в американській армії використовуються два загальні терміни – **commander** та **leader** та два конкретні – **commanding general** та **commanding officer**. **Leader** використовується лише щодо командирів взводів та інших формувань меншого складу (*platoon leader, squad leader, team leader etc.*). В інших випадках використовується **commander**. Це зумовлюється тим, що в підпорядкуванні **commander** є інші командири в офіцерському званні, а в підпорядкуванні **leader** – ні.

Словосполучення **commanding general** та **commanding officer** вказують на те, що ці командири мають генеральське або офіцерське звання відповідно.

Термінологічне словосполучення **executive officer (XO)** (посадова особа, яка має виконавчі функції різного плану) використовується для позначення посадової категорії військовослужбовця в певних умовах, а саме: в бригаді, батальйоні та роті. Переклад цього терміна залежить від ланки, у якій ця посадова особа виконує свої обов'язки. У бригаді та батальйоні **executive officer** перекладається термінологічним сполученням начальник штабу, а в роті, з огляду на те, що там немає штабу, – (старший) помічник командира.

Термін **reconnaissance** зазвичай перекладається терміном розвідка. Однак під час вибору варіанту перекладу необхідно враховувати той факт, що **reconnaissance** не використовують для позначення поняття розвідка в цілому як виду діяльності зі збору інформації. Автор коментує, що в англійській мові цей термін зазвичай використовується для позначення дій, спрямованих на отримання відомостей про певну ділянку місцевості, а також відомості про ті формування та об'єкти противника, які знаходяться на цій ділянці. Якщо перед терміном є визначення, то воно вказує на те, якими засобами відбувається розвідка. Наприклад, *ground reconnaissance* – наземна розвідка, *air reconnaissance* – повітряна розвідка.

Термін **surveillance** в американській армії використовується для позначення одного з видів розвідки. Під ним розуміють отримання

розвідувальних відомостей шляхом систематичного контролю (стеження, прослуховування, спостереження) за повітряним простором, земною поверхнею, підводним середовищем або окремими об'єктами, при цьому контроль відбувається зазвичай із використанням технічних засобів. Отже, якщо **surveillance** відбувається за допомогою засобів звукової розвідки, то найбільш адекватним варіантом перекладу буде звукова розвідка; засобів фотографування – фоторозвідка; оптичних засобів – оптичне спостереження; радіотехнічних засобів – радіотехнічне спостереження (розвідка) тощо. Тому одного варіанту перекладу немає. Найчастіше використовується розвідка спостереженням.

Терміни **assigned** та **attached** у позначенні військових формувань іноді перекладаються однаково – *доданий*, однак між ними є різниця. **Assigned** – доданий з введенням у штатну структуру, приєднаний до складу тимчасово, призначений на посаду у штат тимчасово. **Attached** означає доданий, приєднаний до складу тимчасово, на період вирішення певного завдання, прикомандирований, без введення у штатну структуру. Ці два терміни позначають дію, а точніше її завершення. Для позначення стану використовується термін *organic*, що перекладається як штатний, який входить до складу на постійній основі.

Під час перекладу терміна *performance* варто пам'ятати, що в ньому міститься додаткове значення, яке можна передати як реальні показники якого-небудь технічного засобу під час виконання практичного завдання. Залежно від того, що визначено в тексті оригіналу, в перекладі можна або підкреслити цю особливість (наприклад, експлуатаційні якості), або використати загальний термін тактико-технічні характеристики.

Старух підкреслює, що особливістю англійської мови є те, що багато абстрактних слів та висловів можуть мати конкретні значення. Наприклад, **firepower** та **combat power** в абстрактному значенні мають переклад *вогнева*

міць та бойова міць, проте в конкретному значенні перекладаються як *вогневі засоби* та *бойові сили* та *засоби* [23].

Для характеристики танків в армії США використовується вираз **lethal firepower**. Слово **lethal** у цьому разі не має жодного стосунку до свого безпосереднього варіанту перекладу – смертельний. Цей термін варто перекладати як *вогнева міць*.

Варто чітко розрізняти два різні термінологічні словосполучення **rear area** та **support area**. Перше перекладається як *тиловий район* та є частиною смуги бойових дій, наприклад, дивізії, найбільш віддаленої від ворога (географічна ознака). Друге – *район тилового забезпечення*, призначений для розміщення частин та підрозділів тилу (функціональна ознака).

Старух пропонує розглянути також переклад термінів **to clear**, **to breach** та **to reduce**, які також можуть викликати труднощі в перекладі. Перший із них за своїм значенням є найбільш загальним та означає *повне усунення перешкод*. Якщо йдеться про міни – повне розмінування, повна ліквідація мін у певному районі. **To breach** означає *робити в перешкодах проходи*, тобто подолати їх частково, а не повністю знищити. Під «робити в перешкоді прохід» мається на увазі цілий комплекс дій, головними з яких є розвідка перешкоди, підготовка відповідної документації, сам процес, перевірка його безпеки та позначення на місцевості. Для позначення етапу, коли прохід безпосередньо робиться, використовується термін **to reduce (reduction)**, який означає максимальне зниження захисних якостей перешкоди.

Також для мінних загороджень в англійській мові використовується ще один термін – **to demine (demining)**, який означає розмінування всієї території, а не тільки мінних полів.

Англійський термін **obstacle** може перекладатися як *перешкода* або *загородження*. При цьому варто пам'ятати, що під перешкодою розуміють природний бар'єр на шляху, а під загородженням розуміють інженерні (тобто

штучні, спеціально встановлені або сконструйовані) засоби та споруди, які застосовуються з метою сповільнення або зупинки військ противника. Крім того, семантичне поле терміна «перешкоди» ширше, адже всі перешкоди поділяються на природні (**existing obstacles**) та штучні (**reinforcing obstacles**), а загородження входять до категорії штучних перешкод.

Для уточнення терміна **obstacle** в англійській мові використовуються різні означення: **existing, reinforcing, manmade, artificial, natural** та **cultural**. Значення та переклад перших двох уже зазначені вище. Визначення **manmade** та **artificial** указують на те, що перешкоди є штучними і належать до загороджень. **Natural** та **cultural** використовуються для позначення природних перешкод та вказують на їх походження: природного походження та які виникли в результаті життєдіяльності людини (проте не спеціально для військових цілей) відповідно.

Також термін **obstacle** часто використовується для позначення певних видів загороджень. Наприклад, **concrete obstacle, log obstacle** та **steel obstacle** перекладаються як *бетонні, дерев'яні та сталеві надовби відповідно* [24].

Наступною характерною рисою лексики військових документів за словами Шкути О.Г, є використання багатокомпонентних виразів на позначення військових реалій. Переклад цих виразів можливий такими способами:

1. Шляхом послідовного перекладу:

e. g. tactical air command (англ.) – тактичне повітряне командування (укр.); decontamination kit (англ.) – індивідуальний протихімічний пакет (укр.); eyed optical system (англ.) – біноклярний оптичний прилад (укр.) [17].

2. За допомогою перестановки компонентів:

e. g. very heavy cannon (англ.) – гармата особливої потужності (укр.); fire control and coordination (англ.) – керування і координацію вогню (укр.);

heavy mortar platoon fire direction center (англ.) – пункт керування вогнем взводу важких мінометів (укр.); *Operations and training section* (англ.) – відділ оперативної та бойової підготовки (укр.) [17].

3. За допомогою дієприкметникових, дієприслівникових зворотів: *Explosive ordinance disposal personnel* (англ.) – особовий склад, що здійснює знешкодження вибухових пристроїв (укр.); *behind forces* (англ.) – підрозділи, які діють у тилу ворога (укр.) [27].

4. Шляхом описового перекладу:

e. g. Automatic masking criteria (англ.) – норматив надягання протигазу без команди (укр.); *Field movement techniques* (англ.) – способи пересування підрозділів на полі бою (укр.); *artillery delivery system* (англ.) – польовий артилерійський засіб доставки зброї до цілі (укр.); *control missions* (англ.) – операції з боротьби проти масових заворушень (укр.) [28].

Тож можна зробити висновок, що військова лексика як один із підвидів спеціальної лексики характеризується наявністю не лише термінів, скорочень та кліше, притаманних цій сфері, а й певних сленгізмів, які віддзеркалюють умови життя військовослужбовців і несення ними служби.

Вона належить до спеціальної лексики, для перекладу якої використовуються відповідні засоби перекладу. У дослідженні було розглянуто вибірку військової лексики, у результаті чого була виявлено закономірність, що, перекладаючи військову лексику, найчастіше доводиться відшукувати український відповідник, що відзначається такою самою експресивністю, або йти шляхом тлумачення і роз'яснення значення, тобто використовувати описовий переклад. Використовується також такий засіб перекладу як калькування. Найбільш важливими в перекладі військової термінології є фонові знання про військову галузь, тобто інформація про ситуацію вживання відповідної лексичної одиниці [25].

Безперечно, складання спеціальних двомовних словників є однією з найгостріших проблем, з якими стикаються вітчизняні "польові перекладачі". Також не мало уваги слід приділяти якості підготовки перекладачів. Поєднання термінологічних одиниць та фонові семантики дозволяє перекладачу швидко зрозуміти контекст і правильно перекласти текст.

1.2 Використання техніко-стилістичних прийомів при перекладі польової літератури

Один з перших видів - це логічна сегментація тексту. Даний технічний та стилістичний прийом використовується для вираження логічності та чіткості виразу. Це досягається чітким сегментуванням тексту на абзаци, пункти, параграфи тощо. Цей прийом особливо чіткий у бойових документах, де порядок об'єктів суворо регламентований, а кількість фігур у бойовому порядку визначає зміст.

У військових текстах метод сегментації застосовується без будь-якого спеціального регламенту відповідно до абзацу, але він чітко розуміється у всіх військових текстах, поділяючи його на частини розділи, параграфи. Логічній сегментації тексту сприяє також графічний дизайн, тобто вибір різних шрифтів. У юридичній літературі сегментація часто використовується для перерахування окремих статей у новому рядку, який починається дефісом.

Другий прийом, що забезпечує певну стилістичне забарвлення мовного твору, можна було б назвати комунікативною актуалізацією, яка полягає в тому, що у змісті висловлювання чітко виділяється "дане" або "нове". Питання про актуальне членування пропозиції є дуже важливим питанням, саме тому

це питання було предметом жвавого обговорення ще у представників Празького лінгвістичного гуртка [7].

Фактична сегментація речень є вираженням семантичної, а не синтаксичної структури. Фактична сегментація речення відповідно до вихідної точки - це семантична його частина, яка вже відома або принаймні зрозуміла одержувачу повідомлення, оскільки це вихідна точка для мовця. Ця перша частина значення називається "даними", тобто предметом, а основна частина значення, його серцевина, є новою. Враховуючи, що курс визначає мовну роботу або умови.

Характерною особливістю тексту у стилі військового тексту є чітке розмежування між темою та римою. Це також відповідає вимозі інструкцій щодо написання «мілітарних» документів досить простими реченнями, не ускладнюючи справи.

1.3 Лексико-семантичні особливості військового галузевого перекладу

Переклад є одним із найважливіших видів мовної діяльності, володіння яким необхідне для повноцінної роботи представників найрізноманітніших спеціальностей. Опираючись на статтю Коновалової В.Б. та Лутай Н.В., переклад військово-технічної літератури відрізняється спеціальною військовою лексикою, широким використанням військової й науково-технічної термінології, наявністю певної кількості стійких словосполучень, спеціальних скорочень і умовних позначень, характерних тільки для військової сфери спілкування.

Актуальність дослідження зумовлена постійним розвитком сфери військової науки й техніки. З'являється багато інновацій та нова інформація потребує негайного перекладу для подальшого її використання. У воєнному галузевому перекладі велике значення надається точності перекладу, тому що перекладений матеріал може бути основою для прийняття важливих рішень, проведення воєнних операцій та ін. Фактичний матеріал дослідження – це приклади речень з військової тематики. Дослідженню стратегій галузевого перекладу багато уваги приділяли такі вчені як В.М. Комісаров, І.С. Бик, О.В. Бурда-Лассен, В.І. Карабан, І.І. Рєвзін, Я.І. Рецкер [16].

Із погляду перекладача переклад розглядається як евристичний процес, у ході якого при використанні певних технічних прийомів вирішується ряд творчих завдань. У діях перекладача завжди можна виявити два взаємозалежних етапи перекладацького процесу, що відрізняються характером мовних дій. На першому етапі розглядаються дії перекладача, пов'язані з оригінальною інформацією (з'ясування значення). На цьому етапі перекладач отримує інформацію, що існує як у самому оригіналі, так і в лінгвістичному та ситуативному контексті, і на основі цієї інформації робить необхідні висновки про зміст, що його необхідно буде відтворити на наступному етапі. До другого входить вся процедура вибору необхідних засобів у перекладній мові при створенні тексту перекладу [14].

На першому етапі перекладацького акту перекладач виступає як рецептор тексту оригіналу. Певним чином розуміння оригіналу перекладачем відрізняється від розуміння того ж тексту рецептором, що сприймає його без наміру перекладати. Рецептор може задовольнятися приблизним розумінням окремих елементів тексту. Перекладач, навпаки, повинен точно визначити зміст для передачі в перекладі [26].

Вибір мовних засобів при створенні тексту перекладу становить другий етап процесу перекладу. Створення перекладачем тексту перекладної мови, відрізняється від звичайної мовної діяльності комунікантів, що користуються

цією мовою. Мова йде не про порушення норм мови перекладу під впливом структури мови оригіналу, а про особливості, пов'язані із вторинністю змісту перекладу [15].

Автори затверджують, що технічні прийоми й конкретна стратегія, що їх застосовує перекладач, багато в чому залежать від співвідношення вихідної мови та мови перекладу й характеру розв'язуваного перекладацького завдання. У конкретних умовах перекладацького акту вони реалізуються по-різному. Насамперед, передбачається, що в процесі перекладу розуміння оригіналу завжди передує його перекладу не тільки в аспекті реалізації двох послідовних етапів, але і як обов'язкова умова здійснення перекладацького процесу.

У статті підкреслено, що основні принципи, способи, прийоми й методи перекладу взагалі й спеціального перекладу зокрема, характерні й для військового перекладу. Однак через іншу комунікативно-функціональну спрямованість цей вид перекладу має специфічні риси, пов'язані з особливостями стилю, лексики й граматики мови американських військових матеріалів.

У військовому перекладі значна увага приділяється точності перекладу, тому адекватність перекладу військових матеріалів передбачає не тільки достеменно передачу змісту матеріалу, але й більш ретельну передачу його структурної форми, певний порядок розташування матеріалу, послідовність викладу та низку інших чинників, які можуть здаватися непотрібними, формальними, проте мають велике значення для військового фахівця. Наприклад, у бойових документах – це порядок слідування пунктів і підпунктів, їхнє позначення (арабськими цифрами й буквами латинського алфавіту), точність передачі дат і часу, координат, географічних назв, нумерація й назви частин і підрозділів та інші дані [10].

За словами Коновалої й Лутай, стиль військових матеріалів не є однорідним. В американських військових матеріалах існують дві тенденції

викладу матеріалу: суха, офіційноканцелярська мова з використанням громіздких, найчастіше архаїчних, зворотів і конструкцій та проста, розмовна, часом фамільярна мова.

Остання тенденція відзначається в основному у військових і військовотехнічних матеріалах, розрахованих на рядовий і унтер-офіцерський склад термінової служби. Ця тенденція пов'язана в першу чергу з низьким рівнем загальної й технічної підготовки призовників, а отже, і з прагненням зробити офіційні уставні матеріали й складні технічні інструкції більш популярними й доступними для основної маси військовослужбовців. У зв'язку з цим багато американських військових матеріалів насичені ілюстраціями, таблицями, схемами й діаграмами, які допомагають довести до читача суть питання, що викладається.

У всіх випадках перекладач повинен прагнути передати матеріал оригіналу, використовуючи український військовий стиль викладу відповідних матеріалів, нейтралізуючи українською мовою наявну найчастіше в оригіналі зайву образність і фамільярно-розмовні й жаргонні елементи, тому що вони не характерні для українських військових матеріалів.

Американську військову лексику прийнято розподіляти на три основні групи:

- військову термінологію, що позначає поняття, безпосередньо пов'язані з військовою справою, збройними силами, способами ведення збройної боротьби та ін;
- військово-технічну термінологію, що включає науково-технічні терміни;
- емоційну військову лексику (сленг), представлену словами й сполученнями, які часто вживаються, в основному, в усному розмовному мовленні американських військовослужбовців і є фактично стилістичними синонімами відповідних військових термінів.

Переклад військових матеріалів залежить значною мірою від правильного перекладу термінів, тому що більшу частину військової лексики становлять військові й військово-технічні терміни, що несуть максимальне значення навантаження [4].

Склад сучасної американської військової й військово-технічної термінології не є постійним. Він безупинно змінюється за рахунок вилучення ряду слів, зміни значень, безперервного поповнення новими термінами, наприклад у зв'язку з реорганізацією видів збройних сил, появою й розробкою нових зразків озброєння й бойової техніки, розробкою нових методів ведення війни та ін [8].

Утворення військових термінів відбувається звичайними, характерними для англійської мови способами словотвору: морфологічним, що включає **афіксацію** (*maneuverability, missileer, rocketeer, analyst, rotary*), **словоскладання** (*warhead, countdown, target-seeking, hard-fought, nuclearpowered*), **конверсію** (*to mortar, to officer*), абрєвіацію (*copter, chute, radar, FEBA, ROAD*); **лексико-семантичним**, що означає перенесення значення (*Diesel* – прізвище винахідника й назва типу двигуна внутрішнього згоряння, *Pentagon* – назва будинку Міністерства оборони США, Міністерство оборони США), **зміна значення** (*acquisition* означало тільки ‘придбання’, а тепер означає ‘виявлення цілей’), **розширення значення** (*to land* – означало ‘висаджуватися на берег’; *приземлятися*, а тепер – ‘здійснювати посадку на будь-яку поверхню, включаючи воду й небесне тіло’), **звуження значення** (*cruiser* – раніше означало ‘будь-який корабель, що перебуває в плаванні’, а зараз – ‘крейсер’); **шляхом запозичення як з інших галузей науки й техніки** (*pin, strut*), так і з **інших мов** (*bunker, to strafe, Blitzkrieg* – з німецької мови, *aide de camp* – із французької мови, *mechanized rifle division, inhabited point* – кальки з російської мови тощо) [16].

Ретельний аналіз американської військової термінології показує її неоднорідність. Поряд із однозначними термінами, що мають точні й чіткі

семантичні межі, є й багатозначні терміни. Наприклад, термін **security** означає ‘охорону’, ‘забезпечення’, ‘бойове забезпечення’; ‘забезпеченість’; ‘безпеку’, ‘засекреченість’; ‘контррозвідку’; термін **armor** – ‘броня’; ‘бронетанкові війська’; ‘танки’; терміни *unit* і *command* мають до десяти й більше значень. Тому багатозначність навіть однокомпонентних термінів утруднює правильне розуміння й переклад, адекватність якого повністю залежить від контексту й ситуації.

Необхідно відзначити, що основна помилка при перекладі подібних термінів полягає в тому, що перекладачі іноді прагнуть знайти буквальну відповідність іноземному терміну у вітчизняних статутах та інструкціях. Такий підхід є не зовсім правильним, тому що, по-перше, стирається специфіка реалій іноземної армії, а по-друге, існує вірогідність помилки у зв'язку з тим, що ці терміни можуть виражати поняття, характерні тільки для закордонних армій, і тому не відповідати реаліям, прийнятним в українській армії. Так, наприклад, переклад американського терміна **noncommissioned officers** – *сержантський і старшинський склад*, на нашу думку, не можна визнати вдалим, тому що втрачається специфічний характер і соціальний зміст цього поняття. У цьому випадку варто було б використати актуальний для колишньої російській армії термін унтер-офіцери, що, до речі, використовується у військовому перекладі з німецької, французької й іншої мов для передачі відповідних реалій [5: 23].

Ще однією помилкою перекладача є дослівний переклад, коли англійський термін або його компоненти аналогічні українському терміну, але мають інше значення. Наприклад, термін **general staff** варто перекладати як загальний штаб або загальна частина штабу, але не як генеральний штаб, тому що поняття генеральний штаб нічого загального не має з поняттям *general staff* [16].

При перекладі варто також завжди враховувати реальне значення терміна в даній обставині, у даному контексті. Наприклад, термін **battalion**

означає батальйон у піхоті, але дивізіон в артилерії; термін **section** у збройних силах США означає секцію в підрозділах важкої зброї піхоти, знаряддя в артилерії, а в збройних силах Великобританії відділення в піхоті, загін в артилерії [22, 211].

Варто також урахувати можливе зрушення значення терміна при використанні множини, наприклад, **defense** означає оборона, а **defenses** – оборонні споруди; **store** - запас; склад, магазин, а **stores** – майно; вантажі; матеріальні засоби.

Підсумовуючи, Коновалова й Лутай підкреслюють, що правильне розуміння й переклад термінів залежить не тільки від гарного знання мови, але також і від знання реалій іноземної, вітчизняної й навіть колишньої російської армій, історії, організації, озброєння й бойової техніки, способів ведення збройної боротьби та ін. Отже, у військовому галузевому перекладі дуже велике значення має точність перекладу, тому що перекладений матеріал може бути основою для прийняття важливих рішень, проведення воєнних операцій та ін. Тому адекватність перекладу військових матеріалів припускає не тільки точну передачу змісту матеріалу, але й більш ретельну передачу його структурної форми, розташування матеріалу, послідовності викладу й низки інших чинників, які можуть здаватися непотрібними, формальними, але мають велике значення для військового фахівця [16].

Розділ 2. Способи творення військових термінів та підходи до їх перекладу

Як відомо, терміни в мові (тобто слова та словосполучення, що створюються або запозичуються для точного вираження спеціальних понять і позначення спеціальних предметів) виникають у результаті прагнення мови до максимально стислої і точної передачі інформації, тобто до такої точності, яка

могла б виключати можливість суб'єктивного її тлумачення. Це особливо відображено у військових текстах, тому що їх насиченість термінологією вимагає від перекладача відмінного знання не тільки іноземної військової термінології, але й адекватної української військової термінології та уміння правильно нею користуватися.

Звідси виникає, що однією з основних труднощів у перекладі військових текстів є переклад термінів. Слід пам'ятати, що термін, як правило, перекладається відповідним терміном іншої мови, тому такі прийоми, як синонімічні заміни, описовий переклад, використовується тільки тоді, коли в мові немає відповідного терміна для перекладу.

2.1 Способи творення військових галузевих термінів

Під військовим терміном слід розуміти спеціальну назву з простою або складною формальною структурою (фразою), що відповідає певному поняттю військових проблем (військова наука, техніка, військова діяльність тощо). Передбачається, що спеціальний військовий словник містить також номенклатурні одиниці (іменники та оніми), які утворюють набір спеціальних назв, пов'язаних з певними поняттями та оновленням ділових відносин. Наприклад, **B-52** – *“американський бомбардувальник”*, **Cobra** – *“американський гелікоптер-винищувач”*.

Термінологічна лексика контрастує з нижчою лексикою, яка включає лексичні та фразові одиниці, об'єднані на основі функціонального семантичного критерію - характеристики сфери неформального професійного спілкування військових. Англomовні словники розпоряджаються наступними лексикографічними визначеннями: **informal**, *slang* (*hooch (infml)* – *“імпровізоване укриття, захист від вогню супротивника”*), **civvy** (*sl*) – *“цивільний”*). Ми вважаємо, що термін "військовий сленг" є найширшим

терміном порівняно з іншими категоріями підлеглої лексики, а також терміном відповідно до англійської лексикографічної традиції. Тому ми продовжуємо використовувати терміни «військовий сленгізм», «військовий сленг» та «підпорядкована військова лексика» як синоніми.

Діахронічне вивчення військової лексики передбачає розподіл лексичних та фразеологічних одиниць у певних синхронних розділах, підбір яких базується на екстралінгвістичних та внутрішньомовних властивостях змін у військово-термінологічній та нетермінологічній лексиці, а саме на поділі часових сегментів. Формування основних лінгвістичних проривів в мовах збігається з історичними моментами кардинальних змін у суспільстві, в даному випадку з періодами війни та військових конфліктів у 20 столітті - на початку 20 століття за участю британських та американських військ.

2.2 Переклад скорочень й абревіатур. Загальні особливості

За період свого дослідження, Лукіячук Ю.О визначив, що активізація міжнародної військової співпраці зумовила значне зростання кількості перекладів військових текстів. Багатолітерні військові абревіатури є невід'ємною частиною будь-якого військового тексту, проте особливості їх перекладу і досі досліджені недостатньо та потребують подальшого опрацювання. Зазначені чинники визначають актуальність дослідження проблем перекладу багатолітерних військових абревіатур, які є скороченими формами багатокомпонентних військових термінів [19].

Проблеми скорочення багатокомпонентних термінів як мовного феномена привертають увагу лінгвістів. Вони розглядаються в численних статтях та роботах українських та іноземних авторів. Протягом останніх років англійські абревіатури були розглянуті в роботах таких науковців, як: В.І.

Карабан, К.А. Дюжикова, Л.Н. Беляева, В.І. Павлюк, І.В. Андрусак, І.Н. Кубишко, Б.А. Гончаров та ін. Військові аббревіатури та їх переклад вивчали Д.В. Василенко, Т.Г. Семигінівська, Ю.Г. Кочарян. До фундаментальних праць лінгвістів-класиків варто віднести роботи В.В. Борисова, Є.П. Волошина, А.П. Соколенко, В.Н. Шевчука, Л.А. Шеляховської, М.М. Сегалія та інших науковців.

Стрімке зростання лексичного фонду, нерівномірний розподіл інформації у мовному потоці та надмірність мови зумовили появу засобів мовної економії, до яких відносяться скорочення. Використання скорочень забезпечує передачу максимальної кількості інформації (сміслового змісту) з мінімальним використанням ресурсів мови, тобто підвищує ефективність комунікативної функції мови та оптимізує процес комунікації. Ігнорування використання скорочень призвело б до значного розширення текстів.

Слідом за В.В. Борисовим [6, 110], поділяємо скорочення на дві групи: **графічні** та **лексичні**.

Графічні скорочення мають такі ознаки: застосовуються лише в письмовій формі та не мають особливого звукового оформлення, наприклад: **Pit-platoon** - *взвод*, **Svc** - *service* - *обслуговування*.

Лексичні скорочення є більш поширеними і вживаються у письмовій та усній формах. Вони поділяються на скорочення, утворені за допомогою **вилучення** окремих цілісно оформлених елементів, та скорочення, утворені шляхом **перетворення**.

До скорочень, утворених шляхом вилучення, відносяться:

скорочення синтаксичного типу - *еліпси* (наприклад: *назва авто Jeep походить від прийнятого у Збройних Силах США військового автомобіля General Purpose Willys, скорочено GP, а внаслідок невірного аудіювання скорочення трансформувалося в JP*);

скорочення поєднань - такий різновид скорочень, за якого у словосполученні опускається певний лексичний елемент: **private** від **private soldier** - *рядовий*.

Скорочення, утворені шляхом перетворення, поділяють на:

укорочення - скорочення, утворені з початкової частини слова: *sub* від **submarine** - *підводний човен*; у деяких випадках повна та скорочена форми мають різні значення: **bish** - *єпископ* та **bishop** - *військовий священник, капелан*; «телескопічні» слова (*blends*), утворені з початку та кінця слів, як правило, їм не відповідає реальна повна форма, вона лише мається на увазі:

medicare від *medical care* - *медичне спостереження*, **radome** від **radar dome** - *обтічник антени РЛС*, **naviation** від **naval aviation** - *морська авіація*.

літерні скорочення — утворені з початкових літер або звуків слів, які входять до вихідного словосполучення.

Також літерні скорочення поділяються на:

власне абрєвіатури, що читаються політер- но: **VCP** - **vehicle control point** - *контрольно-пропускний пункт транспортних засобів*;

акроніми (звукові абрєвіатури), до яких належать скорочені слова, утворені з початкових літер або складів багатоконпонентного терміна і збігаються за формою зі звичайними словами: **RASER** - **Radio-frequency Amplification by Simulated Emission of Radiation** - *разер; квантовий генератор радіодіапазона*.

Переклад абрєвіатур завжди викликав певні труднощі. У теорії перекладу можна зустріти такі концепції перекладу абрєвіатур:

В.І. Карабан пропонує розрізняти такі способи перекладу, які часто використовуються під час інтерпретації абрєвіатур:

- передача англійського скорочення еквівалентним українським скороченням, інакше кажучи, переклад відповідним скороченням;
- переклад відповідною повною формою слова або словосполучення;
- транскодування повної (вихідної) форми відповідного скорочення;

- транскодування (транскрибування або транслітерування) [12, 449-450];

- Л.Н. Беляева вказує на такі способи передачі абревіатур у перекладі:

- повне запозичення;
- транслітерація;
- транскрибування;
- звуко-буквене транскрибування;
- переклад повної форми;
- переклад повної форми та створення нової абревіатури на його основі;
- переклад та транскрибування [5, 110].

Проведений аналіз фактологічного матеріалу дає підстави конкретизувати прийоми перекладу для багатолітерних військових абревіатур:

Транслітерування - це такий спосіб інтерпретації, який полягає в передачі не звукової форми, а написання, тобто відбувається формальне перетворення за порядком літер вихідної лексичної одиниці за допомогою абетки мови перекладу: *NATO - North-Atlantic Treaty Organisation - НАТО - Північноатлантичний Альянс* [1, 150].

Транскрибування - переклад шляхом відтворення звукової форми оригіналу за допомогою букв мови перекладу [21. 202], тобто відповідність між абревіатурами вихідної мови і мови перекладу встановлюється на рівні фонем: *NADGE - NATO Air Defense Ground Environment - система ППО НАТО «Нейдж»: MIJ- teaconing, intrusion, jamming and interference - переешкоди типу «Міджі» (комплексні переешкоди радіонавігаційним системам, РЛС та засобам зв'язку).*

Повне (пряме) запозичення, тобто включення англійської абревіатури в український текст у тій формі, у якій воно використовується у вихідному тексті, наприклад, абревіатури: *НСЗА - NATO C3 Agency - агентство СЗ НАТО*

(з питань консультацій, командування та управління); *NC3- IC - NATO C3 Integration Centre - об'єднаний центр СЗ НАТО.*

Калькування - переклад лексичної одиниці мови оригіналу шляхом заміни її складових частин (морфем чи слів) лексичними відповідниками мови перекладу: *NAA - North Atlantic Assembly – Північноатлантична асамблея.* Калькування створює нову лексичну одиницю, яка копіює структуру вихідної одиниці. У ряді випадків калькування супроводжується зміною порядку елементів вихідної одиниці [13, 496]: *NAB - NATO Appeals Board - апеляційна комісія НАТО; NDC - NATO De fense College - оборонний коледж НАТО.*

Калькування є виправданим у перекладі військових абревіатур тоді, коли терміни-складники багатокomпонентного терміна, які утворюють абревіатуру, мають місце у термінологічній системі мови перекладу і є зрозумілими. Якщо ж термін ще не увійшов до вжитку певної сфери і потребує тлумачення, використовується експлікація.

Експлікація (описовий переклад) - лексико-граматична трансформація, де термін мови оригіналу замінюється словосполученням, яке дає пояснення або визначення мовою перекладу [15, 185].

Експлікація - продуктивний спосіб перекладу, тому що розвиток технологій часто не дозволяє новоутвореним абревіатурам вчасно знайти еквіваленти та закріпитися у цільовій мові. Із застосуванням експлікації забезпечується переклад значної кількості багатолітерних військових абревіатур: *SHAPE - Supreme Headquarters, Allied Powers, Europe* не-перекладається українською як Штаб Верховного Головнокомандувача Об'єднаними Збройними Силами НАТО в Європі; *AIDS - aircraft integrated data system* - Комплексна бортова система збирання і накопичення даних; *NATO CLIP - NATO Commander's Long Term Infrastructure Plan* - Довгостроковий інфраструктурний план Головнокомандувача Об'єднаних Збройних Сил НАТО.

Еквівалентний переклад або створення української абревіатури на базі перекладу розшифрованої англійської абревіатури. Прикладом може

служувати військова аббревіатура: *ПТРК - Протитанковий ракетний комплекс*, яка утворилася на основі перекладу розшифрування англійської аббревіатури *AMS - AntiarmorMissile System*.

Додавання - доповнення перекладу багатокomпонентного терміна, яке зумовлене інформативною недостатністю компонентів або нехарактерним слововживанням для мови перекладу:

DR - dose rate - потужність дози опромінення; CODAG - combined diesel and gas - рухома установка з комбінованою схемою електроживлення від дизельного генератора і газової турбіни; LRA - long-range attack-удар по ворогу на дальніх підступах.

Вилучення (опущення) - прийом протилежний додаванню, зумовлений відсутністю прямого еквівалента у мові перекладу, наприклад, переклад таких військових багатолітерних аббревіатур: DISA - De fense In formation Systems Agency - Управління інформаційних систем (Міністерства оборони США); DIA - De fense Intelligence Agency - Управління розвідки (Міністерства оборони США); DLA - De fense Logistics Agency - Управління тилу (Міністерства оборони США).

Отже, процес утворення скорочень є засобом мовної економії, яка зумовлена постійним зростанням обсягу мовних одиниць. Використання скорочень забезпечує передачу максимальної кількості інформації з мінімальним використанням ресурсів мови. Скорочення поділяються на різні види, одним із яких є аббревіатури.

Отже, ми, проаналізувавши прийоми, які застосовуються під час їх перекладу (транслітерацію, транскрибування, повне запозичення, калькування, експлікацію, еквівалентний переклад, додавання та вилучення), зробили висновок, що найбільш поширеним є описовий переклад (експлікація), оскільки цей прийом забезпечує переклад будь-якої аббревіатури, навіть такої, яка не має еквівалентів у цільовій мові.

Перспективами дослідження є подальший розвиток теорії військового перекладу: особливостей перекладу військових аббревіатур у різних сферах

військової діяльності, термінів (одно- та багатокомпонентних), а також текстів військової тематики загалом [18].

2.3 Способи перекладу багатокомпонентних термінів

На думку Гринева С.В., найбільші проблеми в перекладі викликані виразами, що складаються з набору слів. Подібні терміни називаються багатокомпонентними. Вони займають важливе місце у військовій лексиці США. Залежно від кількості компонентів термін поділяється на два, три, чотири або більше компонентів, наприклад: *intelligence officer* – командувач розвідувальної групи, **intercontinental ballistic missile** – ракета міжконтинентального призначення, **high-velocity aircraft rocket** – надшвидкісна бомбардувальна ракета і т. д. Елементи все ще можна форматувати, але з більшою кількістю елементів економічні дані у словнику розширюються, і елемент ділиться на два або більше окремих складів. Тому, щоб підтримувати значущий зв'язок речень в об'єкті, окремі елементи відокремлюються дефісами або комами [9, 111].

Тому ці методи є фундаментальними для перекладу термінів з кількома компонентами. Остаточний вибір того чи іншого методу залежить від лексичного змісту групи атрибутів для кількох компонентів та навантаження інформації для всього контексту. Тому слід проводити ретельний семантико-синтаксичний аналіз, коли терміни перекладаються з кількома компонентами, оскільки семантична межа в межах терміна може відбуватися в різних місцях, і один і той же термін перекладається по-різному залежно від терміна.

2.4 Творення нових слів шляхом скорочення

Нові слова, що виникають внаслідок скорочення, будуються на основі існуючого лексичного та граматичного матеріалу та відповідно до законів словотворення в англійській мові. Це лише структурна трансформація лексичних одиниць. Дослідження визначає такі типи скорочення військових, як:

1) ініціальні абрєвіатури: алфаветизми (*GCI* [ˈdʒi:si:ˈaɪ] – *Ground Controlled Interception*); звукові (акроніми) (*JATO* [ˈdʒeɪtəʃ] – *Jet-assisted take off*); звуко-літерні (*FRAGO* [ˈfræɡəʃ] – *Fragment of an Order*); літерно-звукові (*JDAM* [ˈdʒeɪdæm] – *Joint Direct Attack Munition*) [30];

2) складові скорочення (*recon* < *reconnaissance*).

У процесі формування нових лексем для військової сфери відображається наступна словотворча діяльність наступних структурних елементів: 14 префіксів: *aero*, *anti-*, *counter-*, *cyber-*, *de-*, *e-*, *Euro-*, *info-*, *mega-*, *non-*, *over-*, *pre-*, *re-*, *super-*; 8 суфіксів: *-able*, *-ee*, *-er*, *-ette*, *-ize*, *-ist*, *-y¹*, *-y²*; 3 “афіксоїда” : *heli-*, *para-*, *-happy*. Визначення статусу афіксів і афіксоїдів ґрунтується на дефініціях, що надаються англомовними словниками [30].

Деякі військові лексичні об’єкти формуються за допомогою додатків *anti*, *non-*, *super-*, *de-*, *re-*, *pre-*, *over-*, *aero-*, *counter-*, *-er*, *-able*, *-ize*. У період з 1940-х до 80-х років виникають нові слова з афіксоїдами *para-* *heli-* (*parabomb*, *heliborne*), суфіксами *-y¹*, *-y²* (*blitzy*, *blitzeé* (sl)) та словотворчим елементом – *happy* (*bomb-happy*). Процес утворення нових лексем із суфіксами *-ist*, *-ette* (*nuclearist*, *sailorette*), елементом *-o* (*ammo*) має нерегулярний характер [29].

З 1950-х років префікс активно бере участь у створенні нових військових лексем – *mega-* (*megadeath*). Наприкінці ХХ – початку ХХІ століття у

військовій підмові починають функціонувати “нові” префікси, *Euro-*, *cyber-*, *info-*, *e-* (*Euromissile*, *cyberwar*, *infowar*, *e-bomb*) [29].

Протягом першої половини 20 століття афіксація була однією з найпродуктивніших форм словотворення у військовій термінології (9%) та військовій лексиці (4%). Активність щодо способу розміщення слів зменшується наприкінці 20 століття і становить 5% у термінології та 2% у неякісній лексиці. Загалом, 7% військових термінів (з 1290 лексем) та 3% військового жаргону (з 1616 лексем) формуються додатком.

Тож протягом XX - початку XXI століть словотворення є найважливішим способом утворення слів у військовій лексиці. Загалом, 57% від загальної кількості нововведень у військовій термінології та 54% бідної військової лексики формуються за допомогою словотворення. Словотвірні моделі (N+N=N) дають хороші можливості для номінації об'єктів та явищ дійсності, характеризують і співвідносять разом із двома об'єктами, функція яких дає об'єкту його назву. Вона репрезентована декількома варіантами: (N+N=N) (*airburst*), ((N+N)+N=N) (*bunker-buster bomb*), (N+(N+N)=N) (*death ray-bomb*), (N'S+N=N) (*aircraftsman*), (N+N(er)=N) (*al-Qaeda fighter*), (N+N(ing)=N) (*mouseholing*).

Розділ 3. Ознаки синтаксису при роботі з мілітаристськими документами

Центральним розділом граматики є синтаксис як учення про способи і засоби поєднання одиниць нижчих мовних рівнів у конструкції, які виконують комунікативну функцію.

У синтаксичній будові англійської мови найповніше виявляються способи й засоби мовотворчої діяльності її носіїв і користувачів. Тільки на синтаксичному рівні всі мовні одиниці фонетичної, лексичної, фразеологічної

і морфологічної підсистем мови стають мовленнєвими одиницями, стилістично (функціонально) самодостатніми, здебільшого комунікативно довершеними.

3.1 Способи перекладу синтаксичних конструкцій у військовій документації

Проблеми з військовим перекладом завжди були в очах людей, що змінюються. Крім того, слід зазначити, що методи, що використовуються для вирішення цієї проблеми, були ретельно вивчені, але можливі наслідки перекладу певного типу чи групи текстів залишаються в інтересах дослідників [20].

У військових документах існують стандартні типи документів, що відрізняються за призначенням та змістом. Залежно від класифікації відомого мовознавця Г. Стрелковського, таким чином, на основі практичного та надійного методу, є дві різні категорії документів із усієї колекції військових записів: літературні тексти, писання, що регулюють життя та діяльність військ.

У першій групі можна виділити чотири підгрупи: військово-наукові тексти; військово-технічні тексти; військово-інформаційні тексти; військовопубліцистичні тексти. Друга група сформована такими підгрупами: статuti та настанови; військово-ділові тексти [23].

Серед останніх чітко виокремлюють накази, розпорядження, доповіді, повідомлення, тобто такі різновиди військових текстів, що зазвичай вважаються військовими документами. Окремо Г. Стрелковський розглядає військові мемуари.

За словами Зайцева М.О, якщо проаналізувати мовне наповнення зазначених текстів, то з погляду лексичного наповнення, усі військові матеріали відрізняються від будь-яких інших широким використанням військової та науково-технічної термінології, наявністю певної кількості стійких словосполучень, характерних тільки для військової сфери спілкування, великою кількістю спеціальних скорочень і умовних позначень, а, з погляду синтаксису – широким використанням еліптичних (особливо у військовій документації) і клішованих конструкцій, обмеженістю дієслівних форм, стислою формою висловлювання. Все це поєднується з характером роботи, яка часто підкреслює характер спілкування: точна, чітка та однозначна інформація, лаконічність та чіткість інформації, забезпечення логічної узгодженості, чітке відокремлення єдиної точки повторення.

Граматичні системи двох мов мають пов'язані граматичні явища. (наприклад, категорія мовних частин) та явища, які не відповідають жодній іншій мові (наприклад, герундія, інфінітива, конструкція). Деякі синтаксичні явища в англійських військових текстах можуть спричинити проблеми з перекладом. Відомо, що зв'язки між словами в реченні здійснюються граматично. Її граматична форма та структура мають певні граматичні значення, які пов'язані з лексичним значенням команд. Тому при перекладі не потрібно враховувати лише граматичне значення перекладеної форми та структури. Відбір граматичних засобів потребує врахування їх значень та порівняння з подібними граматичними явищами в іншій мові. Герундій частіше за все провокує проблеми з дієприкметником та інфінітивом, тобто таких граматичних явищ, що відсутні в українській мові, як було зазначено вище.

Точність перекладів дуже важлива у військових перекладах, оскільки перекладацький матеріал може бути основою для прийняття важливих рішень, військових робіт тощо. Отже, переклад військової термінології означає не тільки сухий переклад відповідних матеріалів, але і різні форми конструкцій.

Формально, але важливо для військових професіоналів, наприклад, порядок предметів та деталей у бойових документах, їх вимова (арабські та латинські літери), дата та час відвантаження, точність, повне ім'я, номер деталі та назва [20].

Крім того, військовий переклад - це спеціальний переклад з важливою комунікаційною функцією. Як усний посередник між комунікаторами, які спілкуються різними мовами, перекладач може брати безпосередню участь у процесі спілкування і отримувати лише повідомлення, надіслані групі нових одержувачів. Другий варіант, як правило, оновлюється в перекладі. Цей варіант є більш складним, ніж перший. У першому випадку одержувач відчуває себе як з перекладачем і має можливість адаптувати свій суб'єктивний світогляд до суб'єктивного світогляду перекладача та отримувати від них постійний відгук. Крім того, практичні деталі постачаються клієнтам незалежно одна від одної. Все це значно полегшує роботу перекладача.

В іншій ситуації автор демонструє приклад відання наказу підлеглому. По-перше, вони потребують чіткого розуміння змісту документа (звідси необхідність ясності, лаконічності та розуміння в контексті мови), по-друге, вони повинні знати свою роль і місце в майбутніх діях, і по-третє, вони люблять послідовність роботи (звідси необхідність чіткого визначення). Іншими словами, це повідомлення (запит) повинно спонукати одержувачів до негайних дій. Використання емоційного стилю неприпустимо для будь-якого мовлення, що ведеться опосередковано, тобто використання певної граматичної структури [11].

Тому роль перекладача важка з багатьох причин, оскільки значення військового перекладу полягає у використанні явних займенників та зображень об'єктів на сторінці та у відсутності символів, крім тексту військових журналістів та іншої військової інформації. Перекладач повинен бути знайомим з різними типами текстів, неважливо, нехай то буде навіть суперечливий текст, перекладати мови іншою мовою, бути обізнаним з

фінансовою та лінгвістичною літературою та знати всі складні засоби масової інформації.

3.2 Загальноприйняті інфінітивні конструкції для роботи з військовим перекладом

Загальновідомо, що англійська та українська мови обмежуються не лише різними гілками індоєвропейської сім'ї (перша - германською, друга - слов'янською), але також різними структурними мовами: перша мова - переважно аналітична - це мова, якою користуються де граматичні значення та морфеми передаються у формі поєднання. У своїй книзі Карабан В.І пояснює відмінності в мовній структурі, граматиці, форматі та структурі та створив першу велику групу граматичних проблем у перекладі. Однак в українській мові немає статей, кіл, тимчасових форм дієслів для безперервних і повних груп, складних іменників та інфінітивних структур, а також в англійських прислівниках, типах іменників та прикметників тощо. На відміну від української, де дослідницька група може завжди розміщувати після групи предикатів, порядок основної частини цього речення англійською мовою поступово покращується, що може зажадати адаптації речення під час перекладу [2].

Друга група займалася проблемами перекладу, змістом різних форм та структур у цих двох мовах. Тому нинішня форма українського алфавіту відповідає змісту відповідного англійського формату Present Indefinite, Present Continuous та частково Present Perfect, а форма родового відмінку українського іменника може відповідати за своїм граматичним значенням англійській прийменниково-іменниковій конструкції "of + N" або формі загального відмінку іменника в препозиції до іншого іменника [12].

До третьої групи проблем граматичного перекладу належать граматичні явища, що трапляються в мові оригіналу та мають різні функціональні характеристики, ніж ті, що стосуються граматичних явищ, пов'язаних з мовою перекладу. Приклади іменників однини та множини доступні українською та англійською мовами, але деякі іменникові форми можуть бути несумісними (докази англійською мовою використовуються лише в однині, але їх можна перекласти в однині та множині). Інша група граматичних проблем у перекладі стосується граматичних явищ з різною частотою в англійській та українській науково-технічній літературі. Так, насамперед; Частота форм у пасивному стані набагато вища, ніж у іншого стану, тому ці типи форм, як правило, повинні переходити форми в активному стані при перекладі. Ці труднощі зумовлені розбіжностями в мовно-стилістичних моделях текстів та перекладів мовою оригіналу.

Деякі труднощі, з якими стикаються недосвідчені перекладачі, полягають у граматичних приголосних - граматичних формах або формальних структурах, ідентичних різним граматичним явищам (наприклад, знаючи, що дієслово може використовуватися як додаткове дієслово в заперечних реченнях та питаннях, дієслово представляє попередні дієслова та семантичні дієслова). Інша група граматичних проблем у перекладі стосується експресивних характеристик членів речення двома мовами, зокрема підмета та присудка. Наприклад, існують "офіційні документи" та "офіційні додатки" англійською мовою, що неможливо в структурі українських речень. Лише незначна частина англійських та українських виразів має однакову синтаксичну структуру та порядок компонентів, і лише тоді англійські вислови можуть бути перекладені у відповідні українські речення без використання граматичних перетворень. Цей переклад називається "прямим" або "прямим". Це слід відрізняти від буквального перекладу, де буквальний переклад - це граматична форма або синтаксична структура, яка порушує

граматичні стандарти та / або генетичний стиль мови перекладу науково-технічної літератури.

Висновки

Військова лексика, як один з підтипів спеціальної лексики, характеризується не тільки наявністю термінів, скорочень та кліше в цій галузі, але й певним сленгом, що відображає умови життя солдатів та їх службу. Це належить до спеціального словника, для перекладу якого використовуються відповідні засоби перекладу. У ході дослідження було розглянуто зразок військової лексики, який виявив закономірність, яка при перекладі військової лексики часто потребує пошуку українського відповідника, що характеризується однаковою виразністю або шляхом інтерпретації та пояснення значення, тобто за допомогою описового перекладу. Також використовується такий інструмент перекладу, як відстеження. Найголовніше у перекладі військової термінології - це фонові знання про військову промисловість, тобто. інформація про ситуацію використання відповідної лексичної одиниці.

Хороше розуміння та переклад термінів залежить не лише від добрих знань в мові, але й від знань дійсності іноземних, національних армій, історії, організації, озброєння та військової техніки, методів збройної боротьби тощо. Тому точність перекладу дуже важлива при перекладі військових галузей, оскільки перекладений матеріал може стати основою для прийняття важливих рішень, ведення військових операцій тощо. Отже, адекватність перекладу військового матеріалу означає не тільки правильну передачу змісту матеріалу, але й більш точну передачу його структурної форми, розташування матеріалу, порядок викладу та певна кількість інших факторів, які можуть здатися непотрібними. формальний, але важливий для військового спеціаліста.

Дослідження виявило характеристики англо-українського перекладу військових термінів та труднощі, пов'язані з цим. Перекладаючи військові терміни, перекладач повинен враховувати низку факторів: неоднозначність;

труднощі з розпізнаванням терміна та відмежуванням його від загального слова з точки зору прагматичного аспекту.

Серед спеціальних теорій для перекладознавства немає жодної наукової теорії військового перекладу (ТВП), яка повинна базуватися на наукових, мовних та пов'язаних із перекладом принципах, відповідати методології перекладу та кваліфікаційним критеріям. Наука має свій предмет, тему та цілі. Теорія військового перекладу як спеціальна теорія науки про переклад - це узагальнений, структурований та упорядкований набір наукових фактів, теоретичних оцінок, гіпотез та методологічних детермінацій, які інтегровані у просту систему з понятійними та категоріальними одиницями, визначеними та упорядкованими у термінологічну шлях.

Список використаних джерел

1. Алексеева И. С.. Введение в переводоведение : [учеб, пособ. для студ. филол. и лингв, фак. высш. учеб, заведений] / И.С. Алексеева. - СПб. : Академия, 2018. - 352 с.
2. Алексеева И. С. Профессиональный тренинг переводчика: Учебное пособие по устному и письменному переводу для переводчиков и преподавателей. Алексеева Ирина Сергеевна. Высш. образование, 2016. 368с
3. Аристов Н. Б. Военно-морские силы США и Великобритании / Н. Б. Аристов. – М. : Воениздат, 2017. – 202 с.
4. Бархударов Л.С. Язык и перевод / Л. С. Бархударов. – М., 2017.
5. Беяева Л.Н. Теория и практика перевода : [учебное пособие] / Л.Н. Беяева. - СПб. : ООО «Книжный дом», 2017. -212 с.
6. Борисов В.В. Аббревиация и акронимия / В.В. Борисов. - М. : Военное изд-во, 2020. - 320 с.
7. Василенко Д.В. Шляхи і способи утворення неологізмів військової сфери в 40-90-х роках ХХ століття (на матеріалі словників англійської мови) / Д.В. Василенко // Вісник Запорізького нац. ун-ту: Зб. наук. ст. Філологічні науки. – Запоріжжя: ЗНУ. – № 3. – 2016. – С. 33-38.
8. Влахов С., Флорин С. Непереводимое в переводе / С. Влахов, С. Флорин. – М., 2016. – 416 с.
9. Гринев С.В. Введение в терминоведение: С.В. Гринев.-М: Московський Dictionary of Military Terms [Bowyer R].- Bloomsbury, 2019.-262p.
10. Жуков Д. Ми – перекладачі / Д. Жуков. – Київ, 2018 р. – 112 с.
11. Зайцева М. О. Особливості перекладу військових текстів: синтаксичний рівень / М. О. Зайцева. // лінгвістичні дослідження: Зб. наук. праць ХНПУ ім. Г.С. Сковороди.. – 2018. – №36.

12. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури / В. І. Карабан. – Вінниця: Нова книга, 2018. – 656 с.
13. Кияк Т.Р. Перекладознавство (німецько-український напрям) / Т.Р. Кияк, А.М. Науменко, О.Д. Огуй. -К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2018. - 543 с.
14. Комиссаров В.Н.; Гончаренко С.Ф. Современное переводоведение. [Учебное пособие] / В. Н. Комиссаров, С. Ф. Гончаренко. – М., 2016. – 424 с.
15. Комиссаров В.Н. Теория перевода (лингвистические аспекты) / В.Н. Комиссаров. - М. : Высшая школа, 2018,- 253 с.
16. Коновалова В. Б., Лутай / Н. В. Лексико-семантичні особливості військового галузевого перекладу / Лінгвістичні дослідження: Зб. наук. праць ХНПУ ім. Г.С. Сковороди. – 2019. – №36.
17. Коровушкин В. П. Краткий учебный англо-русский и русско-английский словарь-минимум американского военного жаргона / В. П. Коровушкин. – Череповец, 2018. – 86 с.
18. Корунець І. В. Порівняльна типологія англійської та української мов. Навч. посібник.— Вінниця: Нова книга, 2018. 458с.
19. Кочарян Ю. Г. Функциональные особенности американского военноморского сленга / Ю. Г. Кочарян [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.teoria-practica.ru/-4-2012/philology/kocharyan.pdf>
20. Лукіяничук Ю. О. Багатолітерні військові абрєвіатури як скорочені форми багатоконпонентних військових термінів та їх переклад (з англійської мови на українську) / Ю. О. Лукіяничук. // Одеський лінгвістичний вісник. – 2017. – №9.
21. Нелюбин Л.Л. Учебник военного перевода (английский язык) / Лев Львович Нелюбин. – М.: Воениздат, 2018. – 656 с. Основи військового перекладу: (англ. мова): підручник / В.В. Балабін, В.М. Лісовський, О.О. Чернишов; за ред. В.В. Балабіна. – К.: Логос, 2018. – 587 с. – Бібліограф.: с. 582-585.

22. Раренко М.Б. Основные понятия переводоведения. Терминологический словарь-справочник / М.Б. Раренко. - М, 2020. - 260 с.
23. Старух В. О. ОСОБЛИВОСТІ АНГЛО-УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ [Електронний ресурс] / Вікторія Олександрівна Старух. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <http://novafilolohiia.zp.ua/index.php/new-philology/article/view/460/436>.
24. Стрелковский Г. М. Теория и практика военного перевода / Г. М. Стрелковский. – М. : Воениздат, 2019. – 272 с.
25. Шкута О. Г. Відтворення військової термінології українською мовою (на матеріалі сучасних публіцистичних текстів) / О. Г. Шкута. – 2017. – №34.
26. Федоров А.В. Основы общей теории перевода / А. В. Федоров // Лингвистические проблемы. Филологический факультет СПбГУ, Филология три. – 2019. – 416 с
27. Military Jargon Database [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.jargondatabase.com/category/military>
28. Military Slang Dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=military%20slang>
29. Random House Webster's Unabridged Dictionary (2nd ed.). (2019). New York, N.Y.: Random House, Inc.
30. Webster's New World Dictionary of the American Language (2nd ed.). (2016). New York, NY: Grand – Central Publishing Co.